

Homilia
Religiosa

2017

Josep Ma. Soler
Abat de Montserrat

HOMILIA RELIGIOSA

**Per JOSEP MARIA SOLER.
Abat de Montserrat**

ORGANYÀ

**Organyà, Fira del llibre del Pirineu
Dissabte, 2 de setembre de 2017**

“Que tota llengua proclami que Jesucrist és Senyor per a glòria de Déu Pare” (Fil 2, 11). També en català.

Excel·lentíssim i Reverendíssim Sr. Arquebisbe,

Honorable Conseller de Cultura,

Il·lustríssim Sr. Alcalde,

Sr. Rector, Autoritats, senyores i senyors, estimats germans en Jesucrist:

“Que tota llengua proclami que Jesucrist és Senyor per a glòria de Déu Pare”, diu l’Apòstol a la carta als cristians de la ciutat grega de Filipis. “Tota llengua”. També, doncs, en català.

Aquella parla romànica que havia començat a diferenciar-se del llatí a les nostres contrades, ja des del s. IX --el català- amb el temps passà a ser una nova llengua que proclamava “que Jesucrist és Senyor”, afegint-se a les llengües ja existents i a les altres llengües romàniques que anaven naixent, com ara la castellana, la italiana, la francesa, la portuguesa... Les vostres –i nostres- Homilies d’Organyà són, com ja sabeu, un dels documents més antics escrits en llengua catalana, datades de finals del s. XII o de principis del s. XIII. Però són, a més, un testimoni –el primer- de l’ús del català per expressar continguts de vida cristiana. I mostren que aquella llengua romànica inicial, ja més evolucionada, també era un vehicle apte i digne per predicar l’Evangeli i per il·luminar la vida diària de les persones amb la llum de Jesucrist.

“Que tota llengua proclami que Jesucrist és Senyor per a glòria de Déu Pare” (Fil 2, 11). També en català. El fet d’esdevenir vehicle de la Paraula de Déu, atorgà a la nostra parla una dignitat més gran que la que ja tenia. A la predicació, oral seguí, un cert temps després, la traducció al català de la Bíblia i dels textos litúrgics. Unes traduccions primer parcials i després íntegres sobretot a partir dels s. XIX i XX. Les nostres Homilies mateix contenen la traducció d’algunes frases bíbliques. Actualment posseïm unes quantes versions catalanes del text bíblic, amb característiques diferents, però amb una traducció acurada de les llengües originals i amb una bona qualitat literària. Podem llegir la Bíblia en català, des dels manuscrits medievals fins a les

edicions digitals, passant per les edicions impreses. “Tota llengua” i a través de tots els mitjans proclama “que Jesucrist és Senyor”.

D'aquesta manera, el català ha esdevingut una llengua a través de la qual Déu ens parla, una llengua amb la qual nosaltres parlem amb Déu i una llengua amb la qual parlem de Déu als altres.

Em centraré en aquests tres punts, tot desenvolupant una mica més el primer. I ho faré prenent com a centre la Bíblia perquè crec que el coneixement que molts fidels en tenen a casa nostra no assoleix encara els nivells que es proposava el Concili Vaticà II i, d'altra banda, també a casa nostra la cultura bíblica no és massa coneguda ni tant sols en ambients culturals laics.

Una llengua a través de la qual Déu ens parla. Ens parla a través de la predicació de l'Església, com en el cas dels sis sermons quaresmals que s'han conservat en el manuscrit de les Homilies que porten el nom d'Organyà. També en la veu de la consciència. Però sobretot a través dels llibres de la Bíblia, de la Paraula de Déu proclamada en la litúrgia de l'Església, celebrada en els sagraments o llegida en la intimitat personal.

La Paraula de Déu s'expressa en un llenguatge humà, amb unes característiques històriques (d'uns segles abans de Crist fins al s. I després d'ell) i culturals determinades (l'orient mitjà mediterrani). Això forma part de les limitacions que Déu assumí per abaixar-se i posar-se al nivell de la humanitat, d'una manera semblant al que va fer en l'Encarnació assumint en Jesucrist la fragilitat i la finitud humanes. En l'Escriptura, doncs, la paraula humana fa perceptible la Paraula divina amb tota la seva intensitat, amb tot el seu vigor. Per això, sant Pau pot dir que la Paraula és sempre poder de Déu per a salvar (cf. Rm 1, 16). És paraula viva --no és lletra morta- i eficaç --que actua i comunica vida- (cf. He 4, 12) perquè està animada per l'Esperit Sant; el mateix Esperit que inspirà els autors bíblics, la fa viva en el moment de ser proclamada o llegida. Per això és sempre actual i pot il·luminar totes les circumstàncies de la vida individual i col·lectiva.

Si Déu ens parla, i ho vol fer en la nostra llengua per posar-se més al nostre abast, per ser més de casa, els creients no podem escoltar passivament la Paraula. Hem de procurar crear en el nostre interior el clima espiritual adequat per tal que la Paraula ens penetri fins al més íntim de nosaltres i

nosaltres, amb l'ajuda de l'Esperit Sant, puguem acollir amb amor el missatge que ens deixa. Un missatge que sempre és fruit de l'amor de Déu, fins i tot quan denuncia i judica les nostres actituds negatives. Només l'amor, la humilitat i la docilitat davant la condescendència divina fan possible que puguem acollir la Paraula de Déu d'una manera adequada tot deixant que transformi les nostres vides.

A la dignitat de ser els destinataris de la Paraula de Déu, hi ha de correspondre, doncs, l'actitud de fe i d'acolliment. La Paraula divina ens és adreçada per amor, com la carta que una persona enamorada escriu a la persona que estima: li parla obrint-li el cor. Si Déu per amor s'ha abaixat a prendre el llenguatge humà d'una cultura concreta, nosaltres també hem de fer l'esforç, sempre que calgui, per entendre el que ens és dit amb una forma i un fons procedents d'una altra època.

I, encara cal tenir present una altra cosa per entendre la Paraula de Déu. Tota ella està centrada en Jesucrist. L'Antic Testament és profecia de Jesucrist i, per tant, ens ajuda a comprendre la seva vida i el seu missatge. Per això sant Ambròs deia: "Beu d'aquestes dues copes, de la de l'Antic i de la del Nou Testament, perquè en tots dues hi beus el Crist" (Enarrationes in XII Psalmos Davidicos, 1, 33). I sant Jeroni: "desconèixer les Escripures és desconèixer Crist" (Comentaria in Isaiae librum, pròleg, 1). Això vol dir que hem d'entendre l'antic Testament a la llum de l'ensenyament de Jesús i l'hem d'interpretar a partir de la novetat de l'Evangeli.

Cal, doncs, escoltar la Paraula que Déu ens adreça, però no pas de qualsevol manera. Cal escoltar amb atenció. I no n'hi ha prou d'escoltar amb atenció, perquè podríem estar atents però no deixar-nos impactar pel que hem escoltat. Cal acollir, cal fer espai a la Paraula amb disponibilitat a deixar-la entrar en el més profund de nosaltres mateixos. I amb voluntat d'adequar-hi la nostra vida, de posar-la en pràctica. Amb això ja es veu que no podem escoltar o llegir la Paraula de Déu com quan escoltem les notícies o llegim el diari o un llibre d'història. Aquests ens donen informació sobre fets passats. En canvi, la Paraula de Déu ens comunica un missatge de vida per l'ara i aquí. És cert que alguns passatges, sobretot de l'Antic Testament, poden ser més difícil d'entendre si no es té una base de cultura bíblica. Per això, l'Església, que és bona pedagoga, a l'hora de proclamar la Paraula en la litúrgia, fa una selecció

d'aquells passatges que són més assequibles. Però sempre caldrà la humilitat d'entrar dins un textos que són d'un altre temps a través dels quals Déu té la humilitat d'adreçar-se a nosaltres.

Això pel que fa als cristians. Però, la Bíblia també és significativa per als creients de les altres religions monoteistes (judaisme i islam) i fins per a agnòstics o ateus que n'aprecien l'aportació cultural, la bellesa literària i la saviesa humana i espiritual que conté. Perquè es tracta d'un text que, juntament amb la saviesa grega i el dret romà, és a la rel de la nostra civilització occidental i és capaç de parlar també als homes i dones del nostre s. XXI, comunicant-los una saviesa de vida. Efectivament, la lectura i l'estudi de la Bíblia no sols té un interès històric, literari, cultural i teològic, sinó que dóna resposta a la situació contemporània necessitada de pau i de llum per bastir cada dia més una societat centrada en el bé de les persones i en el respecte a la seva dignitat. Anar a la Bíblia és anar, doncs, a una de les fonts que han constituït la personalitat d'Europa i entrar en contacte amb una saviesa humana madurada al llarg dels temps.

Des de fa segles la podem llegir en català, inculturada a la nostra terra. És cert que –tal com he dit- alguns textos, particularment de l'Antic Testament, necessiten una hermenèutica, una interpretació. El nostre món cultural, científic, social, polític, és molt diferent del que reflecteixen alguns llibres bíblics. Tanmateix, el missatge fonamental de la Bíblia, ens ensenya a viure una dignitat ètica a nivell personal i social, a respectar els altres en la seva dignitat personal, a ser responsables a nivell social per bastir una societat més fraterna i solidària, a veure la dignitat inalienable de cada persona, la noblesa i l'eficàcia del treball digne, la dignitat ètica que ha de tenir el qui dicta la justícia i el qui és responsable de l'administració pública; ens ensenya el valor de la família, del bé de la pau etc. La Bíblia, doncs, també a nivell laic, ens ensenya el camí d'aconseguir una veritable joia de viure i una visió positiva del món malgrat els problemes i els sofriments que hi ha.

“Que tota llengua proclami que Jesucrist és Senyor per a glòria de Déu Pare” (Fil 2, 11), hem vist que deia sant Pau. Per poder-ho proclamar, primer hem d'escoltar allò que ens és revelat en la Paraula de Déu per tal que entenguem qui és Jesucrist i quin és l'amor del Pare.

I com a resposta a allò que hem escoltat, podrem adreçar la nostra lloança a Déu, podrem oferir-li la nostra acció de gràcies, podrem presentar-li amb confiança la nostra pregària. També en català.

Per això, deia que en el segon punt parlaria del català com d'una llengua amb la qual nosaltres parlem amb Déu. Déu parla per entrar en diàleg amb nosaltres. Déu ens parla com un espòs a la seva esposa, com un pare amorós als seus fills i filles; i ho fa en la nostra llengua, igual com ho fa en les altres llengües. Per això nosaltres ens hi adrecem, també, en la nostra llengua, aquella que ens és més íntima. Des dels inicis del català el nostre poble ha parlat amb Déu en aquesta llengua. És a dir, el català és una llengua que abasta tot l'àmbit de la pregària, del diàleg personal amb Déu. Tant en la pregària pública, oficial, de l'Església, que és la Litúrgia, com en la pregària privada.

Seguint el camí traçat per les Homilies d'Organyà, que anunciaven la Paraula de Déu en la nostra llengua, es van traduir després els textos de la Litúrgia de l'Eucaristia, de la Litúrgia de les Hores, de la celebració dels Sagraments i d'altres llibres litúrgics. El català és la llengua normal del culte a Déu a la nostra terra (no pas exclusivament, com és obvi, perquè també els fidels d'altres llengües poden utilitzar la seva). I ho és, també, la de la pregària privada.

Permeteu-me una objecció. Pregària pressuposa creure en Déu. Perquè la pregària cristiana no és una operació psicològica interior a la persona, sinó una relació amb un Tu. Tampoc no és una recerca de concentració per crear un buit mental (això podria ser un estadi previ). Encara menys és una evasió de la realitat que ens envolta; al contrari, la pregària ens demana de portar-hi la vida de cada dia i ens dóna força i llum per afrontar la realitat, per transformar la realitat.

El Déu que es revela en la Bíblia no és com els de la mitologia grega, que són lluny del món. El Déu de la Bíblia, el Déu cristià, estima la creació i particularment els éssers humans, i no se'n desentén mai. Déu no es com un rellotger que un cop ha fabricat el rellotge se n'oblida. Res del que passa en el món i res del que passa en el cor humà, no li és indiferent. No deixa de mantenir l'existència i porta la creació al seu terme. Per tant, poden dir que Déu es preocupa amb amor del que ens passa col·lectivament i individualment. En

efecte, diu Jesús: “¿No es venen dos ocells per pocs diners? I ni un d’ells no caurà a terra sense que el vostre Pare ho permeti. I de vosaltres, fins els cabells són tots comptats. No temeu, doncs, vosaltres valeu més que no pas molts ocells” (Mt 10, 29- 31). I, a més, el Senyor ens assegura “Jo estaré amb vosaltres dia rere dia fins a la fi del món” (Mt 28, 20).

D'altra banda, la pregària cristiana, tal com ens és ensenyada en la Bíblia, té un abast molt més ampli que el de demanar, i que el de demanar coses materials o físiques. Com ens ensenya a pregar, doncs, la Paraula de Déu? Ens n’ofereix un model que abasta tots els moments de la vida, tots els sentiments del cor humà. Ho fa en el llibre dels salms. I, per l’estil dels salms, en molts llibres bíblics hi ha altres pregàries que encara modulen l’oració dels cristians del s. XXI. Unes pregàries que troben el seu cim en la Parenostre que ens va ensenyar Jesús mateix.

I, què és pregar? Santa Teresa de Lisieux té una “definició” de la pregària que m’agrada molt i que em sembla molt adequada: “La pregària és un impuls del cor, una mirada senzilla adreçada al cel [a Déu], un crit de reconeixement i d’amor que surt tant en moments de prova com d’alegria” (Manuscrits autobiogràfics, C25r). Primàriament pregar no és, doncs, demanar, sinó un moviment interior que reconeix Déu com a Déu i que li expressa el propi amor tot obrint-li el cor. I això tant en les dificultats com en els moments bons. Dit d’una manera més clàssica, pregar és “una elevació de l’ànima a Déu”. I això viscut des de la confiança, des d’una relació d’aliança entre Déu i l’ésser humà, des de la consciència de ser fills i del fet que Déu té ganes d’entrar en contacte amb nosaltres. A partir d’aquesta consciència, li donem gràcies, li expressem les necessitats del món, li confiem les nostres preocupacions i les nostres necessitats. Sabent que ens donarà el que més ens convingui en el nostre camí de salvació. Vivim, però, la fe i l’esperança a la intempèrie, exposats a la prova de la increença; per això ens cal més que mai demanar la fe i fonamentar-la en una reflexió seriosa.

L’“impuls del cor” a partir del qual Santa Teresa de l’Infant Jesús parla de l’oració, es pot donar, també, en persones que dubten i fins que no creuen. El dubte i la increença poden tenir la seva forma de pregària. Em permeto citar, com a exemple, un poema de Josep Palau i Fabre, titulat “Cant espiritual”. Diu: “No crec en tu, Senyor, però tinc tanta necessitat de creure en tu, que sovint

parlo i t'imploro com si existissis. / [...] / Però després, [...] parlo contra tu que no ets ningú i parlo mal de tu com si fossis algú. / No crec en tu, Senyor, però si ets, treu-me d'aquest engany d'una vegada, fes-me veure ben bé la teva cara! No em vulguis mal pel meu amor mesquí. Fes que sense fi, i sense paraules, tot el meu ésser pugui dir-te: Ets.” (cf. Poemes de l'alquimista. Barcelona, 1997, n. 174). Evidentment, que el Déu de la misericòrdia revelat en la Bíblia i manifestat en Jesucrist bo i humil de cor (cf. Mt 11, 29), acull aquesta pregària i totes les que se li adrecen per maldestres que siguin.

“Que tota llengua proclami que Jesucrist és Senyor per a glòria de Déu Pare”. També en català. I passo breument al tercer punt que he anunciat: una llengua amb la qual parlem de Déu als altres. Els cristians hem descobert l'amor que Déu ens té i com la fe ens aporta una llum nova, un dinamisme joiós, una esperança que ens mou a ser actius en la construcció d'un món millor, més fratern i solidari. En parlem els uns amb els altres per compartir fraternalment la fe, per ajudar-nos mútuament, per encoratjar-nos davant les dificultats. Però volem compartir-ho, també, amb simplicitat, sense imposicions, com una proposta de vida i de sentit, amb totes les persones de bona voluntat. Per això procurem viure un doble testimoni: el de la paraula i de l'obrar.

Tant quan parlem com quan actuem, hem de transparentar –tal com diu el Papa Francesc- el Déu que és misericòrdia, el Déu que és amor entranyable envers tothom; hem de transparentar que l'Església és “una mare de cor obert”, que té les portes obertes per acollir la humanitat entera, per sortir vers totes les perifèries humanes. Per això el Papa la compara, també, amb hospital de campanya que acull tothom, que mira als ulls amb amor, escolta i cerca de guarir totes les ferides que porta la gent (cf. Entrevista a la Civiltà Cattolica, 19.09.2013; Evangelii Gaudium, 46). I en aquesta actitud d'atenció a les persones, de construir una societat més humana i fraterna, trobem l'aportació dels creients d'altres religions i de les persones de bona voluntat. Junts podem fer molt.

Amb la paraula i amb la manera de viure hem de comunicar que “Déu estima tant el món que li ha donat el seu Fill únic” no pas per condemnar-lo “sinó per salvar-lo” (Jo 3, 16-17). Aquest Fill, Jesús, ens ha ensenyat que el nucli de l'ensenyament de la Sagrada Escripura és “estimar Déu amb tot el cor,

amb tota l'ànima i amb tot el pensament" i "estimar els altres" com a nosaltres mateixos (Mt 22, 37-39). Perquè "Déu és amor; el qui està en l'amor està en Déu, i Déu està en ell" (1Jo 4, 16).

+ Josep M. Soler, Abat de Montserrat

